

schubben & slijm

RAVON nieuwsbrief voor en door vrijwilligers | nummer 8 | juli 2011

Resultaten Meetnet Reptielen

Beekprik in de Dommel bij Eindhoven

Een haven vol rugstreeppadden

Nieuwe kansen voor Atlantische steur

10-doornige Quasimodo

Op 18 februari 2011 vingen Nico Broodbakker en ondergetekende tijdens een amphipoden- inventarisatie een 10-doornig stekelbaarsje dat helemaal vol zat met gezwellen, naar nu blijkt microsporidia. De vindplaats was het Grootdiep ten noorden van Oosterwolde (Fr.). De vis is inmiddels verstuurd naar het Centraal Veterinair Instituut van Wageningen UR in Lelystad waar er verder naar gekeken zal worden.

Bram Koese

De Atlantische steur - een nieuwe kans in Nederland en Europa

Ondanks zijn zeldzaamheid is de Atlantische steur (*Acipenser sturio*) niet bekend en weten weinigen dat deze enorme zoetwatervis vroeger in veel grote rivieren van Europa voorkwam en ook onze Rijn bevolkte. Toch spreekt deze oervis tot de verbeelding. Met een maximum lengte van 3,5 meter is het de grootste zoetwatervis die rondzwierf. Nu komt deze inheemse steur nog maar op één plek voor: in de monding van de Gironde, bij Bordeaux in Frankrijk. Dankzij grote inspanning van Franse natuurorganisaties is hij daar ternauwernood voor uitsterven behoed.

Bewoner van rivier, estuarium en zee

De Atlantische steur is een anadrome soort, wat inhoudt

Atlantische steuren in kweekbak van Cemagref, Frankrijk (Foto: Bram Houben)

dat deze vis zijn volwassen leven grotendeels op zee doorbrengt en voor de voortplanting de rivieren optrekt. De meeste onvolwassen dieren blijven dichtbij de kust en in riviermondingen. Over volwassen steuren is veel minder bekend. Men denkt dat sommige steuren zwerftochten maken van duizenden kilometers, maar waarschijnlijk gaan de meeste niet verder dan enkele honderden kilometers van de riviermonding. Tot in het begin van de 19de eeuw waren Rijn en Elbe de belangrijkste West-Europese rivieren voor de Atlantische steur. Uit de vangstcijfers blijkt dat een populatie van minimaal tienduizend dieren afhankelijk was van de Rijn. De combinatie van een lange, diepe rivier met veel paaimogelijkheden en een uitgestrekt estuarium met veel opgroeimogelijkheden voor juveniele dieren, maakten de Rijn tot een zeer geschikte rivier. De kleine populaties in andere West-Europese rivieren waren voor hun voortbestaan waarschijnlijk afhankelijk van de grote populaties in de Rijn en de Elbe. Door overbevissing middels grootschalige gemechaniseerde zegenvisserij is de Atlantische steur in de Rijn uitgestorven. In 1952 is het laatste exemplaar in de Waal bij Tiel gevangen.

Terugkeer van de steur in Nederland

In het kader van het project 'Ecologisch herstel Rijn' en de 'Kader Richtlijn Water' van de EU is de laatste 20 jaar hard gewerkt om de Rijn weer schoon en leefbaar te maken voor allerlei organismen. De Rijn is inmiddels een van de schoonste grote

Vangst van kolossale steur in Spanje, november 2010
(Foto: Jorge Chachero)

rivieren van Europa en sneller dan verwacht keren planten en dieren terug. De Rijn is er klaar voor om ook de Atlantische steur te verwelkomen. Helaas is niet te verwachten dat hij zonder hulp van de mens de Rijn weer zal koloniseren. In de winter verblijft een klein deel van de Franse populatie op de Noordzee, maar in het begin van het voorjaar zwemmen zij terug naar de Gironde om te paaien op hun geboortegrond. De kans dat twee geslachtsrijpe dieren tegelijk op de Rijn verdwalen is vrijwel uitgesloten. We zullen de Atlantische steur daarom een handje moeten helpen. Het Wereld Natuur Fonds en ARK Natuurontwikkeling werken daarom samen aan de terugkeer van deze prachtige oervis in de Nederlandse wateren. Eerst wordt er geprobeerd samen met partner organisaties de steur opnieuw onder de aandacht te brengen bij het grote publiek. Ook wordt onderzocht waar de kansen en de aandachtspunten liggen. Uit Frans onderzoek blijkt dat inmiddels ook voor onze Nederlandse kust weer Atlantische steuren voorkomen. Met een voorlichtingscampagne zijn vissers geïnformeerd over de steur en gevraagd gevangen steuren altijd terug te zetten en de waarneming door te geven aan de Franse onderzoekers. De afgelopen jaren zijn verschillende waarnemingen binnengekomen. Niet alleen van terugvangsten van de ongeveer 5.000 jonge steuren die zijn uitgezet in de Gironde, maar ook van volwassen vissen. Dankzij dit systeem werd duidelijk dat de steur niet alleen voor de kust van Frankrijk zit, maar ook dat zijn verspreidingsgebied weer langzaam uitbreidt. Dit begint nu in de Golf van Biskaje in Frankrijk en loopt door tot Scandinavië! En mogelijk nog veel verder.

Samenwerking visserijsector

Helaas blijkt dat ondanks deze inspanningen nog steeds Atlantische steuren gevangen worden en niet worden teruggezet. Zo werd in het najaar van 2010 een volwassen

steur gevangen van 2,30 meter en 120 kg in de baai van San Lorenzo op loopafstand van het centrum van de stad Gijon (Asturias, Spanje). De monumentale steur, van waarschijnlijk tientallen jaren oud, had het helaas niet overleefd. Het is betreurenswaardig dat deze steur zo geëindigd is; het was 35 jaar geleden dat hier voor het laatst een steur werd aangetroffen. Gezien de grote en het gewicht van de vis moet het om een zeer oud dier gaan (steuren kunnen 70 jaar oud worden). Ook al heeft de steur op papier een zeer strikte bescherming, dit voorbeeld laat zien dat dit alleen werkt als dit wordt gecombineerd met effectieve voorlichting naar alle vissers, en goede samenwerking met de visserijsector. Een vangst van een Atlantische steur van dit formaat, kan men vergelijken met het vangen van één van de laatste zwarte neushoorns of panda's. Maar dan in onze eigen achtertuin: Europa! Hopelijk komt hier in de toekomst verandering in en krijgt deze prachtige vis de mooie toekomst die hij verdient.

Voor meer informatie over het steurenproject van het Wereld Natuur Fonds en ARK Natuurontwikkeling: Bram Houben, m: 06 - 30543441, email: bram.houben@ark.eu.

Bram Houben

**Logo uit
informatiemateriaal
van de campagne
opgezet door de Franse
visserijorganisatie
CNPMM in 2008**

